

Nr 81.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för sergeanten vid intendenturkåren C. A. Svedberg från viss ersättningsskyldighet; given Stockholms slott den 17 februari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Rosén.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 februari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMEVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Rosén anför:

Gällande bestämmelser angående rätt för uppbördsmän vid kronans magasin att åtnjuta avskrivning för avgång i omhänderhavd uppbörd återfinnas i ett av Kungl. Maj:t den 11 augusti 1812 utfärdat reglemente. Enligt § 4 i reglementet må vid »reserv- eller stående proviant- och furagemagasin» avskrivning ske för hö med fem procent å den från magasinets utlevererade kvantiteten. Härutöver må, enligt § 5 i reglementet, vid

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 66 häft. (Nr 81.)

sådan inventering, där befarad brist skall genom noggrann vägning och mätning till sitt rätta belopp utredas, såsom avgång under vägningen och mätningen på nettobehållningen vid inventeringen avskrivnas fjärdedelen av den i nyssnämnda § 4 stadgade procenten.

Avskrivningsprocenten är beräknad för »all den minskning, som uppborlden tillskyndas genom mätning, vägning, minuterig, intorkning, laccage, råttfrat, grusning, damning, spillning och hantering m. m.».

Förvaltaren vid intendenturkåren P. R. Wikström tjänstgjorde såsom uppbördsman vid arméns intendenturförråd i Boden under tiden den 22 oktober 1921—den 30 juni 1925, då han efterträddes i uppbördsmanbefattningen av sergeanten vid samma kår C. A. Svedberg. I samband med Svedbergs övertagande av uppbördsmanbefattningen verkställdes inventering av förrådet den 26 och den 27 juni 1925. Vid inventeringen skedde, med hänsyn till de stora mängderna inneliggande hö, icke någon uppvägning, utan efter verkställd beräkning av antalet höbalar och deras medelvikt uppskattades den kvantitet, som antogs inneligga i förrådet. Den inneliggande kvantiteten angavs till 509,000 kilogram. Den 14 december 1925 anmälde Svedberg för chefen för intendenturförrådet, att en större brist syntes honom föreligga beträffande höuppbörden, samt anhöll om förnyad inventering av förrådet. Dylik inventering förrättades under tiden 7—12 januari 1926, varvid en noggrann uppvägning av höförrådet verkställdes. Denna inventering gav till resultat, att förrådet nedgått till 170,927 kilogram samt att, sedan beräknad medgiven avskrivning skett, brist skulle förefinnas till en kvantitet av 85,554.5 kilogram, vars värde beräknades efter nio öre för kilogram.

Bristen gjordes till föremål för undersökning vid särskilda krigsrätten i Boden. Till förklarande av bristen framhölls härvid från Svedbergs sida, bland annat, att höet under förvaringen i de sommartid mycket heta magasinerna undergått en betydande viktminskning, vilket hade ådagalagts genom provvägning av med viktappar försedda höbalar, samt att vid inventeringen 7—12 januari 1926 hade upptäckts ett antal tomma trälådor liggande på ett sådant sätt utmed ena vindsgaveln av det s. k. plåtmagasinet, att de tydligen inräknats i hövolymen vid inventeringen den 26 och den 27 juni 1925. Av krigsrättsprotokollet inhämtas vidare, att något nytt hö icke intagits i förrådet efter det Svedberg övertagit uppbördsmanaskapet och att Wikström ansett det vara uppenbart, att brist måste hava förefunnits i förrådet redan vid inventeringen i samband med hans frånträdande av uppbördsmanaskapet. Slutligen hade till belysande av att den i 1812 års avskrivningsreglemente medgivna avskrivningsprocenten för hö vore otillräcklig med hänsyn till nuvarande lagringsförhållanden åberopats åtskilliga intyg angående lagringsförluster å hö.

Vederbörande åklagares yrkande gick ut på åläggande för Wikström och Svedberg att, vilkendera gälda gitte, ersätta kronan bristen i hö-

förrådet med 7,699 kronor 86 öre samt att gottgöra kronan förskottsvis förskjutna vittneslöner. Wikström och Svedberg bestredo den mot dem förda ersättningstalan.

Krigsrätten, som meddelade utslag den 17 juni 1926, fann utrett, att Svedberg på sådant sätt godtagit den i samband med hans övertagande av uppördsmanabefattningen verkställda inventeringen av höförrådet, att han måste anses redovisningsskyldig för den då såsom befintlig i inventeringsprotokollet antecknade hömängden. Emellertid ansåg krigsrätten det uppenbart, att åtminstone en del av bristen uppstått redan under den tid från den 22 oktober 1921 till den 30 juni 1925, då Wikström varit uppördsman för förrådet, utan att det likväl kunnat ens tillnärmelsevis utrönas, i vilken mån bristen uppstått under Wikströms och under Svedbergs tjänstgöringstid såsom uppördsman för förrådet. På grund härav måste Wikström och Svedberg anses vara gentemot kronan gemensamt ersättningsskyldiga för ifrågavarande brist. I fråga om storleken av den medgivna avskrivningsprocenten fann krigsrätten, att Wikström och Svedberg vore, utöver redan enligt § 4 i förenämnda reglemente verkställd avskrivning, berättigade att, jämlikt § 5 i samma reglemente, åtnjuta ytterligare en fjärdedel av den i förstnämnda § medgivna avskrivningen eller 1.25 procent å den vid inventeringen den 7—den 12 januari 1926 ineliggande nettobehållningen, 170,927 kilogram, eller alltså 2,136.5 kilogram. Även om i målet kunde anses styrkt, att lättningsprocenten å hö genom torkning vanligen vore avsevärt högre, ansåg krigsrätten dock icke Wikström och Svedberg berättigade att åtnjuta större avskrivning än i nämnda reglemente föreskreves. Krigsrätten prövade därför rättvist förplikta Wikström och Svedberg att, gemensamt eller vilkendera bäst gälda gitte, till kronan utgiva ersättning för $(85,554.5 - 2,136.5 =) 83,418$ kilogram hö efter ett pris av nio öre för kilogram med 7,507 kronor 62 öre. Härjämte förpliktades Wikström och Svedberg att, gemensamt eller vilken bäst gälda gitte, till statsverket återgälda därifrån förskjutna vittnesersättningar i målet.

Över krigsrättens utslag anförde Wikström och Svedberg besvär hos *krigshovrätten*, som genom utslag den 28 februari 1927 befriade Wikström från honom i målet ålagd ersättningsskyldighet. Vidkommande åter den mot Svedberg förda talan fann krigshovrätten ostridigt, att vid den inventering av förrådet, som ägt rum 7—12 januari 1926, förefunnits en brist å hö, vilken — efter det Svedberg tillgodoförts avskrivning å de under tiden från hans tillträde av uppördsmanabefattningen till inventeringen utlämnade myckenheter hö — uppgått till 85,554.5 kilogram; men enär tillika vore utrett, att vid den inventering, som föregått Svedbergs tillträde till ifrågavarande befattning, uppvägning icke verkställts av hela ineliggande lagret av hö, utan att, efter verkställd beräkning av antalet balar och deras medelvikt, uppskattning skett av den kvantitet hö.

som antagits ineliggas i förrådet, ansåg krigshovrätten, att Svedberg vore berättigad att från det såsom ineliggande antagna partiet om 509,000 kilogram avräkna 10 procent eller 50,900 kilogram, i följd varav den vid Svedbergs övertagande av förrådet befintliga mängden hö ej kunde beräknas högre än till 458,100 kilogram. Med hänsyn härtill och då Svedberg, såsom ock krigsrätten funnit, jämlikt § 5 i förenämnda reglemente vore berättigad tillgodoräkna sig ytterligare 2,136.5 kilogram eller således tillhoppa 53,036.5 kilogram, men avskrivning därutöver icke kunde mot innehållet i samma reglemente tillerkännas Svedberg, prövade krigshovrätten — då den brist i höförrådet, för vilken Svedberg icke kunde undgå ersättningsskyldighet, sålunda uppginge till 32,518 kilogram — rättvist att på det sätt ändra krigsrättens utslag i denna del, att Svedberg förpliktades gottgöra kronan för nämnda brist efter nio öre för kilogram med 2,926 kronor 62 öre. Härjämte förpliktade krigshovrätten Svedberg att återgälda statsverket däriifrån förskjutna vittnesersättningar i målet.

Sedan Svedberg härefter fullföljt talan i målet hos Kungl. Maj:t, fann *Kungl. Maj:t* genom utslag den 30 september 1927 ej skäl att göra ändring i krigshovrättens utslag.

Med anledning av en utav Svedberg i den till Kungl. Maj:t ställda besvärsskriften gjord anhållan att, för den händelse han komme att förklaras ersättningsskyldig i målet, Kungl. Maj:t måtte av nåd befria honom från ersättningsskyldigheten, har *arméförvaltningens intendentsdepartement* den 18 november 1927 avgivit infortrat utlåtande i ärendet.

Intendentsdepartementet har funnit vissa under målets handläggning framkomna omständigheter tala för bifall till den föreliggande ansökningen. I sådant avseende har departementet åberopat, att Svedberg, enligt vad förrådschefen uppgivit, synts hava nedlagt all den omsorg, som varit möjlig, på förrådets skötsel, och att intet hade framkommit, som kunde berättiga till antagande, att förefintlig brist uppstått genom uppbördsmannens förvällande; att utlämningen av hö, enligt vad i ärendet hörda personer intygat, skett med reda och ordning och att kontrollen över utlämningen varit tillfredsställande; att det — såsom ock den förutvarande uppbördsmannen vid förrådet, förvaltaren Wikström, antagit — förefölle troligt, att brist å hö vid förrådet förefunnits redan vid den inventering, som ägt rum den 26 och den 27 juni 1925; att, enligt uti protokollet i målet intagna intyg, vid förvaring av hö under en längre tid och i lokaler, som vore särskilt torra och varma, såsom här varit fallet, en viktninskning av ända till 20 à 30 procent icke vore ovanlig; att vid verkställda stickprov konstaterats, att balar, som varit försedda med viktlappar, under tiden mellan deras intagande i förrådet och verkställd inventering undergått en betydlig minskning i vikt, vilket förhållande syntes tala för, att vikten av den vid inventeringen den 26 och den 27 juni 1925 förefintliga kvantiteten hö varit åtskilligt lägre än den av krigshovrätten och högsta

domstolen beräknade; *samt att*, enligt av Svedberg lämnad uppgift, vilken icke blivit bestridd, vid inventeringen 7—12 januari 1926 å det s. k. plåtmagasinet vind, där hö förvarats på övre botten närmast plåttaket, anträffats ett antal tomma brödlådor av trä, dolda av framför och på sidorna om dem upplagda höbalar samt upptagande ett utrymme, motsvarande 5 å 10 ton hö, vilken mängd sannolikt inräknats i den vid närmast föregående inventering beräknade kvantiteten hö.

I detta sammanhang har intendentsdepartementet erinrat därom, att riksdagen uti ett ärende, däri förhållandena överensstämde med åtskilliga i förevarande mål föreliggande, enligt skrivelse den 15 maj 1925, nr 176, på därom av Kungl. Maj:t avlåten proposition, nr 171, medgivit, att sergeanten vid Livgardet till häst G. P. E. Andéhn finge befrias från honom jämlikt högsta domstolens utslag ålagd skyldighet att med 11,700 kronor 34 öre ersätta viss brist å hö.

I fråga om de Svedberg i målet ådömda rättegångskostnader har departementet ansett sig, med hänsyn till vad uti Kungl. Maj:ts proposition den 6 mars 1925, nr 88, anförts beträffande efterskänkande av rättegångskostnader uti visst skadeståndsmål, icke böra tillstyrka, att befrielsen, vad Svedberg beträffade, utsträcktes att omfatta jämväl ersättning för den rättegångskostnad, som kronan tilldömts.

På grund av det anförda har intendentsdepartementet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Svedberg befriades från honom jämlikt högsta domstolens utslag den 30 september 1927 åliggande skyldighet att såsom ersättning för uppkommen brist i ett av honom omhänderhaft förråd av hö till kronan inbetala 2,926 kronor 62 öre, samt att omförmälda belopp finge ur vederbörliga räkenskaper avskrivas.

I infortrat utlåtande den 26 januari 1928 har *statskontoret* förklarat sig kunna instämma i vad intendentsdepartementet anført och hemställt.

Med hänsyn till i ärendet förekomna omständigheter finner jag det vara med billighet överensstämmande, att Svedberg befrias från den honom åliggande skyldigheten att till kronan utgiva ersättning med omförmälda belopp, 2,926 kronor 62 öre, för brist i det av honom omhänderhavda höförrådet. Däremot anser jag, i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, anledning icke föreligga att utsträcka befrielsen att omfatta jämväl Svedberg ålagd ersättningsskyldighet för rättegångskostnad.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att sergeanten vid intendenturkåren C. A. Svedberg må befrias från honom jämlikt högsta domstolens utslag den 30 september 1927 åliggande skyldighet att till kronan utgiva ersättning för brist i av honom omhänderhaft förråd av hö med 2,926 kronor 62 öre, samt

att omförmälda belopp må ur vederbörliga räkenskaper avskrivas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Z. Topelius.